

Ervaringen binnen adoptiegezin- nen, gehechtheid en basisvertrouwen

Dr. Anouk Spruit

1

Een woord vooraf...

- Gehechtheid raakt iedereen, praten er over kan gevoelens oproepen
- Doel van bijdrage: inzicht welke factoren/ervaringen binnen adoptiegezin-
nen van invloed **kunnen** zijn op
gehechtheidsontwikkeling
- Niet alle factoren spelen mee bij alle adoptiegezin-
nen!
- Alle factoren die bij biologische gezinnen kunnen spelen, kunnen ook
bij adoptiegezin-
nen meespelen

2

Gehechtheid belangrijk onderdeel ouder- kindrelatie

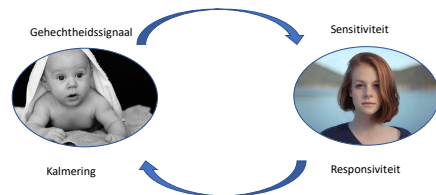
- Baby heeft gehechtheidsfiguur nodig voor overleven, behoeftebevrediging en stress-/emotieregulatie
- Balans tussen nabijheid zoeken en exploratie
- Zoeken naar nabijheid van specifieke personen, leidt tot specifieke relaties
- Strategie om nabijheid van opvoeder te bewaren -> controle
- Interactieve samenwerking tussen baby en opvoeders om te overleven en te ontwikkelen

3

3

Gehechtheidsinteracties

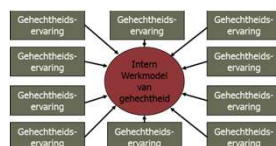

4

4

Basisvertrouwen

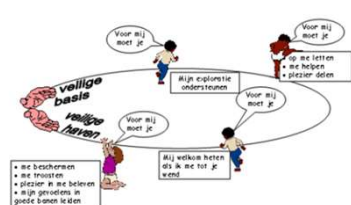
- Vertrouwen in jezelf en in de ander
 - Word ik gezien en gehoord?
 - Heb ik invloed?
 - Ben ik welkom?
- Word ik niet verlaten?
- Kan ik anderen vertrouwen?
 - In dat ze er voor me zijn en blijven?
 - In dat ze zeggen wat ze doen en doen wat ze zeggen?
- Fundament van sociale, emotionele en persoonlijkheidsontwikkeling

5

5

Balans tussen nabijheid zoeken en exploratie

Powell, B., Cooper, G., Hoffman, K., & Marvin, B. (2013). The circle of security intervention: Enhancing attachment in early parent-child relationships. Guilford publications.

6

6

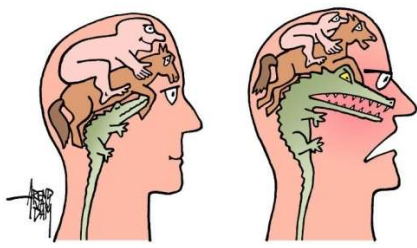
Verminderd basisvertrouwen

= angst dat de ander er niet voor hem zal zijn of blijven

- Ik ben het niet waard om ruimte te nemen voor mijn eigen wensen en behoeftes / Ik neem heel veel ruimte in om gehoord te worden
- Het heeft geen zin in om contact te zoeken met mijn opvoeder / Ik moet heel hard mijn best doen om contact te krijgen met mijn opvoeder
- Ik moet het alleen doen / Ik kan niks alleen
- Mijn omgeving is zo onvoorspelbaar, ik wil controle en zelf bepalen
- Iedereen wijst mij af, ik ben slecht/dom/stom
- Ik moet mij volledig aanpassen aan anderen / Ik verzet me tegen iedereen

... alleen dan is het veilig voor mij

7

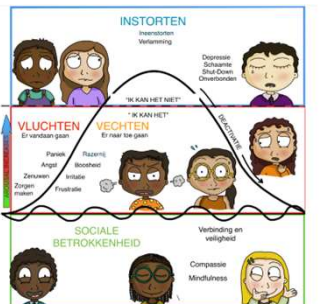
specialisten in trauma en hechting
basic trust

Vechten, vluchten, bevriezen, ineenstorten...

Maar ook:
Controleren/domineren of sociaal aanpassen/pleasen

Basisvertrouwen-thema's triggeren "overleefbrein"

8

specialisten in trauma en hechting
basic trust

INSTORTEN
Ineenstorten
Verlamming

VECHTEN
"IK KAN NIET!"
"IK KAN HET!"

VLUCHTEN
Er vandaan gaan
Er naar toe gaan

SOCIALE BETROKKENHEID
Verbinding en veiligheid
Compassie
Mindfulness

9

Gehechtheidsinteracties binnen adoptiegezinnen – gehechtheid onder druk

Kindfactoren:

- Eerdere gehechtheidservaringen
- Gebrek aan spiegeling in omgeving
- Special needs
- Onduidelijkheid over basale feiten over achtergrond

Adoptieouderfactoren:

- Eerdere verlieservaringen
- Specifieke verwachtingen / onderschatting
- Unieke ouderschapsbeleving, gebrek aan spiegeling
- Zorgen over het kind
- Gebrek aan adoptiespecifieke kennis

Factoren in ouder-kind interactie:

- Mismatch in persoonlijkheid
- Mismatch in behoeften/emoties
- Splitting
- Traumatische ervaringen binnen ouder-kindrelatie

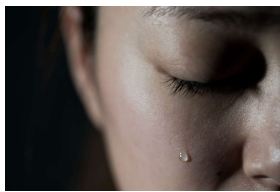
Factoren in bredere omgeving:

- Omgeving vindt wat van adoptie
- Misstanden in adoptieveld
- Hulpverlening sluit niet goed aan
- Ongepaste vragen
- Racisme
- Beperkte verlofregeling
- Laatste aspecten in contact met biologische familie

10

Kindfactoren – Eerdere gehechtheidservaringen

- Breken eerdere gehechtheidsrelaties: biologische ouders of andere verzorgers
- Trauma binnen eerdere gehechtheidsrelaties: kindermishandeling of getuige zijn van huiselijk geweld
- Verstoorde gehechtheidssignalen (bijv door aanpassing)
- Het afgestaan zijn kan op latere leeftijd nieuwe/andere betekenis krijgen
- Thema's: verlaten worden, onverbondenheid, zelfbeeld: "ik zal wel een slecht kind zijn, dat mijn ouders me niet wilden", anderen zijn niet betrouwbaar, angst om weg gedaan te worden

11

Kindfactoren - Gebrek aan spiegeling

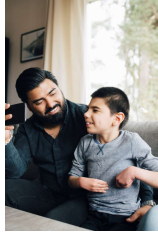
- Andere gezinsvorm
- Andere huidskleur dan andere kinderen
- Gebrek aan rolmodellen die op jou lijken
- Geen "culturele" herkenning bij mensen die wel op jou lijken
- Moeite met integratie van het zelf, zeker in adolescentie
- Thema's: ik ben anders, ik moet me aanpassen, vervreemding, wie ben ik en waar hoor ik bij?

12

Kindfactoren - Special needs

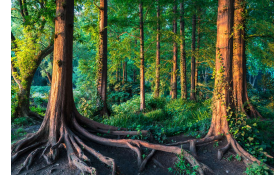
- Medisch/fysiek lijden en alles wat daar bij hoort
- Medische behandeling in verleden of heden -> mogelijk traumatische ervaringen/vertrouwensbreuken
- Onduidelijkheid over ernst of prognose
- Verhoogde opvoedingsbelasting

13

Kindfactoren – ontbreken basale kennis achtergrond

- Wie je bent, wordt gevormd door waar je vandaan komt en in relatie tot belangrijke anderen
- Missen van houvast: wie ben ik?
- Existentiële thema's: waarom besta ik?
- Specifieke levensfasen brengen specifieke thema's rondom identiteit mee
 - Vb: "op drift" raken tijdens adolescentie
- Vraagtekens worden door kind ingevuld, vaak ten nadele van zichzelf
- Verstoorde perceptie of idealisatie

14

Kindfactoren – binnen Basic Trust-behandeling

- Bufferen voor eerdere ervaringen:
 - Gehechtheidsrelaties met huidige opvoeders optimaliseren
 - Success rate binnen gehechtheidsinteracties verhogen, sensitiviteit en responsiviteit vergroten, signalen leren lezen
 - Psycho-educatie aan opvoeders
 - Onderzoeken wat het kind nodig heeft om zich gezien en gehoord te voelen
 - Disfunctionele patronen doorbreken
- Eerdere ervaringen verwerken
 - Opvoeders leren woorden te geven aan de ingewikkelde gevoelens
 - Gezonde rouw en verliesverwerking stimuleren
 - Technieken emotieregulatie bevorderen
 - Technieken om kind te laten voelen: hier en nu ben je veilig
 - Integratie van het "ik" bevorderen
- Onderzoeken wat kind nodig heeft om spiegeling te ervaren en dat faciliteren
- Opvoeders met kind leren verdragen wat niet op te lossen is
- Kind wordt zo min mogelijk belast

15

Ouderfactoren – eerdere verlieservaringen

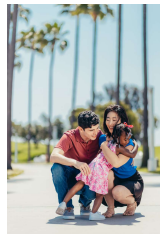
- Mogelijk fertiliteitsproblemen bij adoptieouders in voorgeschiedenis
 - Miskramen
 - Pijnlijke ervaringen in contact met omgeving
 - Verlies van hoop op biologisch eigen kindje
- Deel van leven van het kind gemist
- Peri-adoptie psychische klachten
- In het hier en nu kan dat nog goed een rol spelen

16

Ouderfactoren – verwachtingen/onderschatting

- Moment van adoptie bekroning na zware periode
 - "nu komt alles goed"
- Adoptieouders willen het graag extra goed doen
 - "Als ik maar genoeg liefde geef, dan..."
 - Bewust van iets in te halen
 - Zelfopoffering
 - Wanneer ouders er in doorslaan:
 - Bevestiging zoeken bij het kind
 - Schuldgevoel
 - Nadruk leggen op kindfactoren
- Mogelijk gericht op willen oplossen
- Focus op de eerste periode van "hechting"
 - "Dat verloop goed, dus kan het niet meer aan de adoptie liggen"
- "Het is maar goed dat je van tevoren niet echt weet wat ouderschap inhoudt, anders zou je er nooit aan beginnen"

17

Ouderfactoren – unieke ouderschapsbeleving

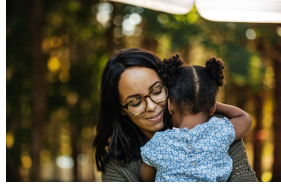
- Gebrek aan spiegeling met ervaringen andere ouders
- Hogere opvoedbelasting
- Minder kunnen teren op ervaringen uit eigen opvoeding
- Dat wat werkt voor anderen, werkt niet voor hen
- Heel specifieke thema's en dilemma's:
 - Wat vertel je wanneer?
 - Mogelijk geheimen/taboes
 - Rootreis ja of nee?
 - Hoe omgaan met vragen van kind?
 - Niet weten

18

Ouderfactoren – zorgen over kind

- Niets zo ontregelend voor ouder om kind te zien lijden / worstelen
- “Boze buitenwereld”
- Opvoeder is daardoor misschien geen stevige basis waardoor kind niet durft te exploreren
 - Mag ik wel op pad?
 - Ben je er nog wel als ik je nodig heb
- Identiteit van ouder is zo verstrengd geraakt met het kind. Wat gebeurt er met de ouder als kind zich wil gaan losmaken?

19

Ouderfactoren – gebrek aan adoptiespecifieke kennis

- “Gewoon goed genoeg”- opvoeden vaak niet voldoende om te bufferen voor eerdere nare ervaringen
- Gehechtheidssignalen of “overleefgedrag” wordt gemakkelijk verkeerd gelabeld
- Voedingsbodem voor verstoorde mentalisatie

20

Ouderfactoren – binnen behandeling

- Psychoeducatie
- Inhalen wat gemist is (verhalenmethodes of beweegspel)
- Veilige plek waar ouders ingewikkelde, pijnlijke gevoelens kunnen onderzoeken en leren verdragen
 - Hoge eisen aan gespreksvaardigheden van therapeuten
- Gezonde stressmanagement en coping stimuleren
- Bredere netwerk betrekken
- Evt doorverwijzen naar eigen psychotherapeutisch traject

21

Factoren in interactie - mismatches

- In persoonlijkheid
 - Geen “gedeelde genen”
 - Temperament, persoonlijkheidstrekken, prikkelverwerking kunnen botsen
 - Ook goed mogelijk binnen biologische gezinnen, maar meestal herkent één van beide ouders zich wel in het kind
- In behoeften/timing/ verwachtingen
 - Eerste ontmoeting
 - Bij thuiskomst in Nederland
 - In behandeling:
 - Ouders: kind moet dit oplossen
 - Kind: ik ben hier niet aan toe
 - Contact met biologische ouders

22

Factoren in interactie - splitsing

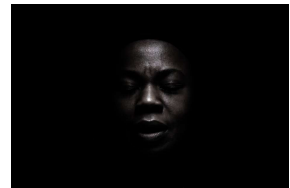
- Specifieke dynamieken tussen kind(eren) en beide ouders
- Kind geneigd zwart-wit denken en denken in termen van behoeftebevrediging
- Geen vertrouwen dat ouders bij elkaar blijven
- “Drie is te veel”
- Relatieproblemen tussen ouders

23

Factoren in interactie - trauma

- Specifieke ervaringen rondom kennismaking/overdracht/eerste periode
 - “afscheid” verzorgers weeshuis
 - Aankomst schiphol
- Vaak geen kraamzorg/netwerk nabij
 - Gebrekkige overdracht vanuit ziekenhuis/weeshuis/pleeggezin
- Adoptieouders die op een of andere manier (voor het kind) verwijtbaar hebben gehandeld
- Interactie onder hoogspanning: wordt eerder als traumatisch ervaren

24

Factoren in bredere omgeving

- Omgeving vindt wat van adoptie
 - “wat moeten twee mannen nou met een baby?”
 - Nóg meer druk het goed te doen
- Misstanden in adoptieveld
- Hulpverlening sluit niet goed aan
- Ongepaste vragen
- Racisme
- Beperkte verlofregeling
- Lastige aspecten in contact met biologische familie

25

Adoptiesensitieve zorg essentieel

- Niet alleen het afgestaan/geadopteerd zijn is relevant
- Ook de ervaringen die een kind opdoet in het huidige adoptiegezin
- Adoptiegezinnen hebben unieke factoren en ervaringen die niet over het hoofd gezien mogen worden

26